



Misanthrop

Molière

MISANTROP

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © J. Z. Novák, c/o Dilia, 1966

Cover © Daniel Pocar, 2025

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-5575-2 (pdf)

Molière

MISANTROP

Komedie o pěti dějstvích

Přeložil J. Z. Novák

$\frac{1}{4}$
O₆

Osoby

ALCEST, CTITEL CELIMENIN

FILINT, ALCESTŮV PŘÍTEL

ORONT, CTITEL CELIMENIN

CELIMENA, MILENKA ALCESTOVA

ELIANTA, CELIMENINA SESTŘENKA

ARSINOE, CELIMENINA PŘÍTELKYNĚ

KLITANDR, AKAST, MARKÝZOVÉ

BASK, SLUHA CELIMENIN

PAŘÍZEK, SLUHA ALCESTŮV

GARDISTA FRANCOUZSKÉHO MARŠÁLSTVÍ

Děje se v Paříži, v domě Celimenině

První dějství

VÝSTUP 1

FILINT, ALCEST

FILINT: Copak je? Co je vám?

ALCEST: Tak vy mě nenecháte?

FILINT: Ty vaše nálady! Co proti mně zas máte?

ALCEST: Nechte mě, povídám, a uklid'te se někam!

FILINT: Snad lidi vyslechnu, dřív než se takhle vztekám.

ALCEST: Na výslech nemám chuť, já se chci prostě vztekat.

FILINT: Ne, to vás nechápu, když začnete tak štěkat.

A jako příteli vám musím povědět...

ALCEST: Já, a váš přítel? Ne! To pusťte z hlavy! Hned!

Byl jsem váš přítel, byl, a pyšnil jsem se tím, však po všem, Filinte, co o vás nyní vím, vám říkám do očí: Je konec dnešním dnem! Nestojím o místo v srdci tak proradném.

FILINT: Tak tedy, podle vás, jsem notný hříšník, vid'te?

ALCEST: Že nezalknete se! Styd'te se, pane, styd'te!

Čím chcete omluvit, jaký jste právě byl? Každého, kdo má čest, byste tím pobouřil. Nejdřív se k někomu jak dobrý přítel máte, něhou a vřelostí ho málem

umačkáte, k prsoum ho tisknete jak drahocenný skvost, jste samá ochota a slib a oddanost, a když se potom ptám, kdo ten váš přítel je, nevíte, jak vás zná a jak se jmenuje. Sotva se rozloučí, váš zápal pro něj mizí a klidně přiznáte: Ten člověk je mi cizí. To je přec hanebné a nízké! Dobré nebe! Lísat se k lidem tak, že zrazujete sebe! Já takto, nedej Bůh, si pošpinit svůj štít, v tu chvíli bych se šel ze studu pověsit.

FILINT: Nemyslím, že můj čin hned volá o provaz, a tak mi laskavě odpusťte, prosím vás, když ten váš rozsudek si prostě v milost změním a nepověším se – s pánovým dovolením.

ALCEST: Ten žert mě, věřte mi, k úsměvu nepřiměl.

FILINT: Co byste, prosím vás, od lidí vlastně chtěl?

ALCEST: Chci čestnost, upřímnost. To přímý člověk není, kdo klidně vysloví, co v srdci nepraví.

FILINT: Když někdo vítá nás náručí rozevřenou, je, myslím, zdvořilé splatit mu stejnou měnou. Ochotnou úslužnost snad máme odměňovat a k vlídným máme se snad také vlídně chovat.

ALCEST: Ne! Mně je odporné to nízké jednání, v kterém se módní svět teď zrovna předhání. Mám dost té přetvářky. A jsem už víc než syt všech těch, kdo ve velkém nám rozdávají cit, v bezcenná objetí kdekoho sevrou hned a kolem pusy všem úlisně mažou med, zdvořilost věnují vždy bez výběru všem a vyjdou

s poctivcem stejně jak s nadutcem. Co z toho, jestli dnes vám někdo úctu vzdává, důvěrou, přátelstvím vás štědře zasypává, do nebe chválí vás oslnivými slovy, když zítra zrovna tak se má i k ničemovi?

Kdo nemá svědomí docela lhostejné, nestojí o pocty tak hnusně prodejné.

I pocty honosné hned všechen půvab ztratí, jakmile shledáme, že všem se jimi platí.

Úctu mám přece mít jen k vzácným vlastnostem, a nectím nikoho, když vzdávám úctu všem.

Když v dnešních neřestech jste schopen vidět klad, pak ke svým přátelům vás nechci počítat. Odmitám laskavost, jež všechny podílí a mezi přednostmi nedělá rozdíly.

Chci odlišován být. A přiznám bez mučení, že přítelíček všech, to ideál můj není.

FILINT: Kdo s lidmi žiti chceš, ten společnosti dej i vnější zdvořilost, jak žádá obyčej!

ALCEST: A já vám říkám: Ne! Mají být galeje za každé přátelství, jež předstírané je.

Jsme lidé, proboha! Ať v každém okamžiku ze srdce vytrysklo, co máme na jazyku!

Kéž srdce mluví jen! A kéž se ryzí vzněty nekryjí pod masku jalové etikety.

FILINT: Někdy by byla však ta přímost neúplatná dost směšná, nevhodná a taky málo platná.

Často je moudřejší, ať říkáte, co chcete, mlčet a utajit to, co nás tajně hněte.

Radí snad dobrý tón, že bez okolků smíme všem vyznat do očí, jak na ně pohlížíme?

Když cítím k někomu nenávist nevýslovnou, když se mi nelíbí, mám mu to říci rovnou?

ALCEST: Ano.

FILINT: To byste šel i Emilii říci, že marně předstírá mladičkou krasavici a tím svým nátěrem že pohoršuje spíš?

ALCEST: Ovšem.

FILINT: A Gilovi, že všem je na obtíž, že nudí celý dvůr, když věčně chválí jen svou vlastní udatnost a skvělý rodokmen?

ALCEST: Tak.

FILINT: Žertujete.

ALCEST: Ne! Nic vážněj nemíním a v tomhle necouvnu nikdy a před nikým. S čím se tu setkávám, to div mě neumučí a dvůr i měšťané jen hýbají mi žlučí. Dusím se zármutkem a zmocní se mne děs, když vidím lidi žít, tak jak tu žijí dnes. Vždyť všude narazím jen na zradu a lež, na lest a protekci, na zášť a na faleš. Stěží se ovládám a tisíc chutí mám vmést lidem do tváře, jak jimi pohrdám.

FILINT: Jste příliš divoký v tom filosofském hněvu. Stěží vás dokážu poslouchat bez úsměvu.

A říkal jsem si vždy, když jsme se takhle přeli, že jak ti bratři jsme ze „Školy pro manžely“; ti...

ALCEST: Probůh, jenom ne ta vaše přirovnání!

FILINT: Tak vážně: Vzdejte se těch nesmyslných přání.

Tímhle svým horlením svět sotva změníte. A když si přímosti tak tuze ceníte, tak budu přímý též: Ta vaše zrudná zlost všude, kam přijdete, budí jen veselost.

Jak na ten dnešní mrav jste věčně naježen, to v očích většiny vás zesměšňuje jen.

ALCEST: Tím lépe, u čerta! Vždyť takhle si to přeji.

Toť dobré znamení. Tím zrovna pookřeji. Tak odporní mi jsou, tak nemám lidi rád, že bych byl uražen, jim moudrý připadat.

FILINT: Prašpatně smýšlíte o lidech, jak je vidět.

ALCEST: Já nenávidím je, jak jen lze nenávidět.

FILINT: A tenhle odpor váš se bez výjimky týká nás ubožáků všech? Každého smrtelníka?

I v našem století snad člověk sem tam vidí...

ALCEST: Ne. V nenávisti mám zásadně všechny lidi.

Jedny, že špatní jsou, že jsou to lotři bídní, druhé, že ke špatným jsou shovívavě vlídní a že je nemají v takové ošklivosti, jakou má zlotřilost vždy budit v poctivosti. Kam shovívavost ta až vede, toho vzor je zřejmý ničema, s nímž právě vedu spor. Zpod jeho škrabošky lump hledí, zjevný všem, kdekomu známo je, co vše má za lubem; jak kroutí očima, jak sládne

jeho věta, tím může splést jen ty, kdo nejsou znali světa. Ví se, že tenhle chlap, tak hodný zavržení, si špinavostmi jen vydupal postavení.

Nad jeho úspěchy, jež leskem odívá, se bouří zásluhy a ctnost se zardívá, každý jen laje mu a odpor k němu má – vadí však někomu, jaký je ničema? Řekněte, že je to podvodník, podlý tvor – nikdo se neozve slovíčkem na odpor; a přesto každý dům se před ním otevírá, všude ho vítají a on se všude vtírá. A kde lze hodnosti si získat pletichami, což z lidí nejlepších je posléz nevymámí? K smrti mě zabolí, když zas a znovu zvím, s jakými ohledy se jedná s padouštvím. Někdy mě popadne – a dlouho neopouští – chuť prchnout od lidí a skrýt se někde v poušti.

FILINT: Jen se tak netrapme pro svět a mravy zdejší a k lidské povaze hledme být laskavější.

S takovou přísností je radši nezkoumejme a pochopení víc pro její chyby mějme. Jen s vůlí odpouštět lze mezi lidmi žít a mravnost přehnaná může až ublížit. Kdo zdravý rozum má, vyhne se krajnosti a žádá od lidí míru i v mravnosti.

Ta neochvějná ctnost, jakou znal starý svět, ta pobuřuje už názory našich let, ta od člověka chce, aby byl bez vady. Měřítkem musí být současné zásady. A vzít si do hlavy, že svět lze předělat, to ze všech

bláznovství je nejhlupejší snad. I já, tak jako vy, si mnoha věcí všímám, jež by se zlepšily, jen zaměřit je jinam, ale ať cokoli tu před očima mám, nikdy se tak jak vy, věřte mi, nevztekám. Nehledám v lidech víc, než co v nich může být, proto mě nemohou nemile překvapit.

Myslím, že u dvora i v městě vaše zlost je pošetilejší než ta má netečnost.

ALCEST: A což ta netečnost, tak velemoudrá, pane, se nikdy nad ničím do varu nedostane? Kdybyste objevil, že přítel věrný není, kdyby vám lidé lstí hodlali rozkrást jmění, kdyby vás hnusnou lží chtěl někdo potupit, to byste ani pak neztratil ten svůj klid?

FILINT: Ne. Vidím v neřestech, jež tolik vadí vám, jen chyby vrozené všem lidským povahám a pohled na lidi, kteří se ničí, tupí, mě neuráží víc než pohled na dva supy, když rvou se o kořist, či na opice lstivé, anebo na vlky, lačné a krvechtivé.

ALCEST: Nechat se zrazovat, nechat si kůži dřít a ani...?
U ďasa, nač vlastně dál se přít?

Mne nepřesvědčíte. Jen na nervy mi jdete.

FILINT: Ba, uděláte líp, když přít se nebudete.

Na svého odpůrce tak vztekle nehřímejte a s tímhle zápalem se do procesu dejte!

ALCEST: O spor se nestarám, to už jsem řekl přec.

FILINT: Kdo tedy, prosím vás, má hájit vaši věc?

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Misantrop***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.